1.5.1. Püsiv kriisiülesanne

Mis on püsiv kriisiülesanne?

Püsiv kriisiülesanne on seotud asutuse või juriidilise isiku põhiülesandega, mida tuleb täita nii kriisiolukorras kui ka enne seda (§ 12 lg 2). Püsiv kriisiülesanne ei sõltu konkreetse ohu realiseerumisest – ülesanne on püsiv, kuid selle täitmise vajadus, maht ja viis võivad erineda sõltuvalt sellest, kas tegemist on näiteks loodusõnnetuse, pandeemia või riigikaitselise kriisiolukorraga.

Püsiv kriisiülesanne võib olla seotud nt elutähtsa teenuse osutamisega, sotsiaalteenuse tagamisega, kriisijuhtimisega või ulatusliku evakuatsiooni korraldamisega.

Püsivad kriisiülesanded on elutähtsa teenuse osutamine, täidesaatva riigivõimu, KOV-ide, teatud ettevõtete ja avalike juriidiliste isikute kriisiülesanded (§ 12).

Kuidas erineb püsiv kriisiülesanne elutähtsa teenuse osutamisest?

Elutähtis teenus (§ 81 lg 1) on kõigile hädavajalik alusteenus, mis peab olema tagatud kogu aeg, nii tavaolukorras kui ka kriisiolukorra ajal. Eestis on 22 elutähtsat teenust (vt § 81 lg 3). Need hõlmavad tervishoidu, toidu ja ravimitega varustamist, energia- ja veeteenuseid, side- ja andmesideühendusi, transpordi põhitaristut ning finantssüsteemi toimimist.

Elutähtsat teenust on oluline osutada igas olukorras. Püsivad kriisiülesanded on osa põhiülesannetest, mille täitmist jätkatakse kriisiolukorras või mille täitmist alustatakse kriisiolukorras (nt sõjaline kaitse, rahvusvahelise abi vastuvõtmine).

Elutähtsad teenused on seotud Euroopa Liidu direktiividega, neid hinnatakse eri kriteeriumite ja vastava metoodika alusel ning neile kohaldub Euroopa Liidu regulatsioon (eeskätt CER-direk-tiiv). Püsiv kriisiülesanne on riigisisene mehhanism, millega oleksid riigile ja ühiskonnale olulised teenused peale elutähtsate teenuste samuti teatud tasemel tagatud.

Kes täidavad püsivat kriisiülesannet (PKÜ)?

Püsiv kriisiülesanne määratakse enne kriisiolukorda juriidilise isiku ülesannetest, tegevusalast või eesmärgist lähtudes ning juriidiline isik või asutus peavad looma valmiduse selle täitmiseks. See tähendab, et konkreetsele juriidilisele isikule määratav püsiv kriisiülesanne peab olema seotud tema igapäevase tegevusalaga, milleks tal on vajalikud teadmised ja oskused ning vahendid ja personal. Näiteks tervishoiuteenuse osutaja püsiv kriisiülesanne lähtub tema tavapärasest tegevusest, kuid valmisoleku kujundamisel tuleb läbi mõelda, kuidas jätkata tervishoiuteenuse osutamist olukorras, kus abivajajate arv või teenuse osutamise tingimused tavapärasest oluliselt erinevad.

Ava kõik

PKÜ määratlus

PKÜ määratluses on kolm tingimust:

1. ülesannet on vaja täita selleks, et kriisiolukord lahendada või lahendamist toetada, nt elektrienergia tootja kohustus toota elektrit, sest elektrita ei ole võimalik osutada elanikele vajalikke teenuseid;
2. püsivat kriisiülesannet täidetakse kriisiolukorra lahendamiseks. See ei tähenda, et sama ülesannet ei võiks isik või asutus täita tavapärase tegevuse käigus. Tegemist on ülesandega, mille riik on kriisiolukorraks valmistumisel hinnanud niivõrd oluliseks, et isikul või asutusel tuleb mõelda läbi ja luua võimalus täita teatud ülesandeid erinevate ohtude realiseerumisel ning kriisiolukorrasajal, sh riigi seatud tingimustel, näiteks elektritootmine on oluline ka tavaolukorras, kuid tuleb läbi mõelda, kuidas elektrit toodetakse ja milliste kriteeriumite alusel elanikkonnale, ettevõtetele ja riigiasutustele elekter tagatakse erinevate ohtude realiseerumisel ning kriisiolukorras; teenuse osutamise standardid erinevad oluliselt tava/rahuajast;
3. püsiva kriisiülesandena on käsitatav vaid see ülesanne, mis on juriidilisele isikule või asutusele seadusega või selle alusel sõnaselgelt määratud, näiteks jäämurdmine, tervis-hoiuteenuse osutamine või riigi tegevusvaru moodustamine.

Juriidiliste isikute ja KOV-ide püsivad kriisiülesanded määratakse seaduses või seaduse alusel, ametiasutuste omad seaduses või riigi kriisiplaanis. PKÜ-ga organisatsioonid peavad tagama teenuse toimepidevuse nii enne kriisiolukorda kui ka kriisiolukorra ajal, sealhulgas riigikaitselises kriisiolukorras.

Tabel 6. Kriisiülesannete määramine

Kellele määratakse PKÜ	Mille alusel PKÜmääratakse	Õiguslik alus
Ministeerium ja muu täidesaatva riigivõimu asutus	Püsiv kriisiülesanne tuleneb Vabariigi Valitsuse seaduses, muus seaduses või seaduse alusel antud õigusaktides sätestatud ülesannetest ja vastutusvaldkonnast	§ 12 lg 3
Ministeerium ja muu täidesaatva riigivõimu asutus	Püsiva kriisiülesande sisu ning selle täitmise aeg, viis, ulatus ja muud tingimused võib täpsustada seaduses, selle alusel antud õigusaktis või riigi kriisiplaanis	§ 12 lg 4
Ministeerium ja muu täidesaatva riigivõimu asutus ministri vastutusvaldkonnas	Ministri vastutusvaldkonnas olevad püsivad kriisiülesanded määrab peaminister oma korraldusega, lähtudes riigi kriisiplaanist	§ 12 lg 5

Kellele määratakse PKÜ	Mille alusel PKÜmääratakse	Õiguslik alus
Kohaliku omavalitsuse üksus	Püsiv kriisiülesanne määratakse seaduses. Vajaduse korral määratakse selle täitmise aeg, viis, ulatus ja muud tingimused seaduses, selle alusel antud õigusaktis või kohaliku omavalitsuse üksuse kriisiplaanis	§ 12 lg 7
Juriidiline isik ja füüsilisest isikust ettevõtja	Püsiv kriisiülesanne määratakse seaduses. Vajaduse korral määratakse selle täitmise aeg, viis, ulatus ja muud tingimused seaduses, selle alusel antud õigusaktis või kohaliku omavalitsuse üksuse kriisiplaanis	§ 12 lg 8
Elutähtsa teenuse osutaja	Elutähtsad teenused määratakse seadusega (KORKS § 81 lg 3). Elutähtsa teenuse osutaja määrab elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja haldusaktiga	§ 12 lg 2, § 83 lg 3

Seadus võimaldab püsivat kriisiülesannet vajaduse korral täpsustada. Lisaks ülesande sisule võib seaduses, sellel tuginevas õigusaktis või riigi kriisiplaanis määrata ka püsiva kriisiüles-ande täitmise aja, viisi, ulatuse ning muud täitmise tingimused (§ 12 lg 4). Ühtlasi võib nt elutähtsa teenuse korraldaja (ETKA) toimepidevuse nõuete määruses ette näha teenuse tasemete langetamist, et kriisiolukorras teenust tagada. Nt võib kriisiolukorras olla vajalik tervishoiuteenuse osutajal keskenduda erakorralise abi andmisele ning selleks vähendada plaanilise ravi osutamist. Selline olukord esines 2020. aasta märtsis, kui Vabariigi Valitsus kuulutas COVID-19 pandeemia tõttu välja eriolukorra ning haiglates peatati plaaniliste haigete vastuvõtt.

Püsiva kriisiülesande sisu ning selle täitmise tingimused võib ette kindlaks määrata või täpsustada seaduses, selle alusel antud õigusaktis või riigi kriisiplaanis (§ 12 lg 4). Ohu realiseerumisel võib siiski tekkida vajadus otsustada, millal ülesannet täitma hakatakse, kas seda täidetakse täies või vähendatud mahus ning millal ülesande täitmine lõpetatakse. KORKS määrab selleks pädevad otsustajad sõltuvalt sellest, kelle püsiva kriisiülesandega on tegemist.

Tabel 7. Püsiva kriisiülesande täitmist puudutavad kriisiaegsed otsused

Kelle püsiva kriisiülesande täitmise üle otsustatakse	Kes otsustab	Mida võib otsustada	Õiguslik alus
Elutähtsa teenuse osutaja	Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja	Võib otsustada püsiva kriisiülesande täitma hakkamise või täitmise lõpetamise ning täitmise aja, viisi ja ulatuse, sealhulgas vähendatud ulatuses täitmise. Vajaduse korral võib teha elutähtsa teenuse osutajale ettekirjutuse osutada teenust kehtestatud nõuetest erineval viisil ja ulatuses, kui see on vajalik ulatusliku katkestuse ärahoidmiseks või teenuse taastamiseks ning teenuse osutaja on selleks suuteline	§ 12 lg 11 p 1, § 82 lg 11
Kohaliku omavalitsuse üksus	Valla- või linnavalitsus	Võib otsustada püsiva kriisiülesande täitma hakkamise või täitmise lõpetamise ning täitmise aja, viisi ja ulatuse, sealhulgas vähendatud ulatuses täitmise	§ 12 lg 11 p 2
Täidesaatva riigivõimu asutus	Kriisiolukorra juht või tema volitatud haldusorgan	Võib otsustada püsiva kriisiülesande täitma hakkamise või täitmise lõpetamise ning täitmise aja, viisi ja ulatuse, sealhulgas vähendatud ulatuses täitmise, kui otsus mõjutab kriisiolukorra lahendamise eesmärgi täitmist või Vabariigi Valitsuse tegevuse ühtsust ja koordineeritust	§ 12 lg 12 p 1
Täidesaatva riigivõimu asutus	Asutuse juht	Võib otsustada püsiva kriisiülesande täitma hakkamise või täitmise lõpetamise ning täitmise aja, viisi ja ulatuse, sealhulgas vähendatud ulatuses täitmise, kui otsus jääb asutuse pädevusse ning seaduses, selle alusel antud õigusaktis või riigi kriisiplaanis ei ole sätestatud teisiti	§ 12 lg 12 p 2

PKÜ seos JPA-ga

Riigi tasandil moodustavad olulise osa püsivatest kriisiülesannetest varasemad laia riigikaitse raamistikus määratud riigikaitseülesanded, mis on nüüd KORKS-is ümber kujundatud püsiva-teks kriisiülesanneteks. Püsivateks kriisiülesanneteks muutusid 67 varem riigikaitseülesannetena loetletud ülesannet (vaata lähemalt: **riigikaitseülesanded**), millele on määratud kindel vastutav ministeerium, asutus ja osapooled, kellega koostööd teha. Need ülesanded on jaotatud viide tegevusliini, mis on kirjeldatud dokumendis **„Eesti julgeolekupoliitika alused 2026**".

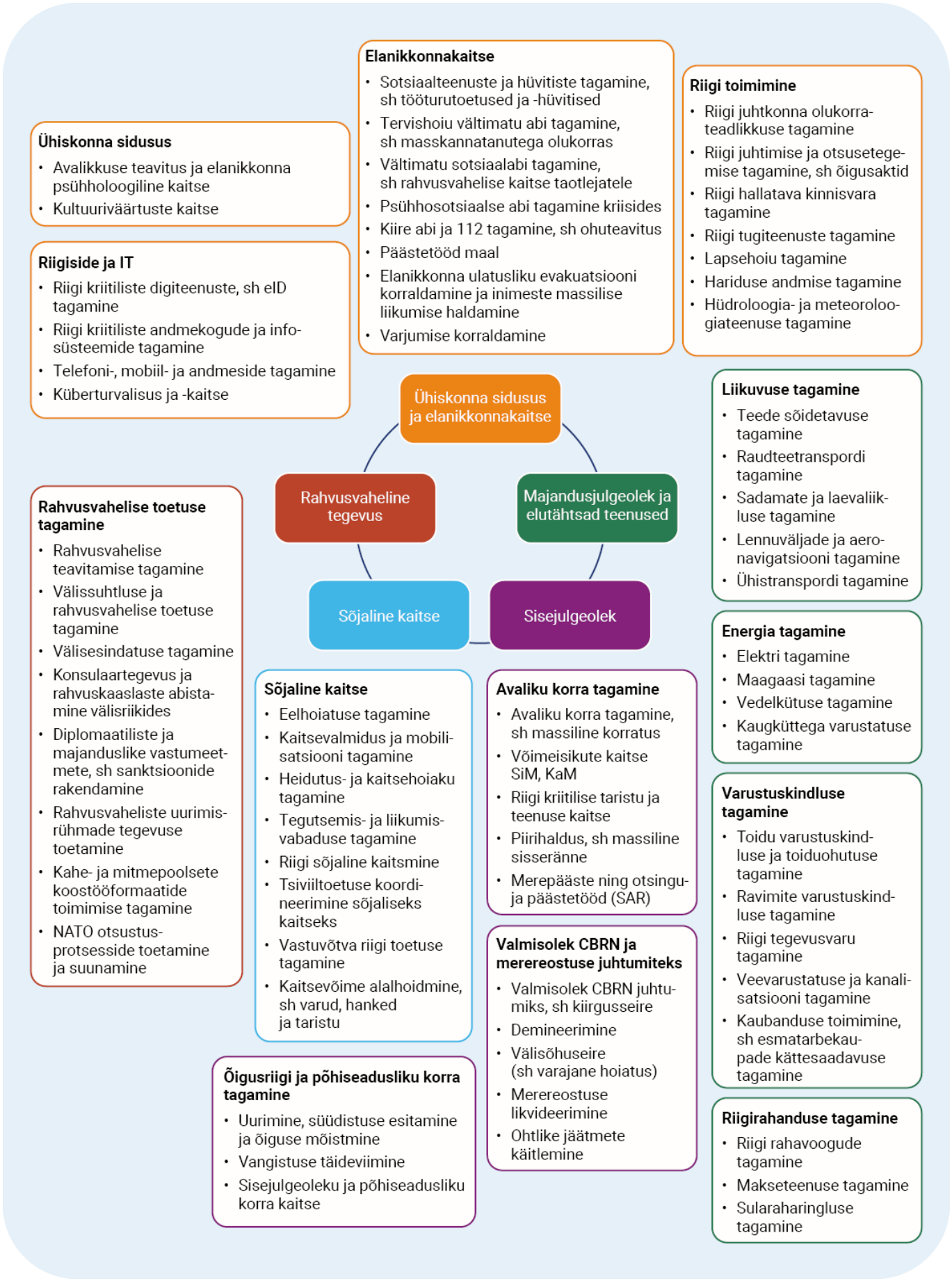
1. **Ühiskonna sidusus ja elanikkonnakaitse**: kaitsetahte ja ühiskonna ühtsuse tugevdamine, elanikkonna teadlikkuse suurendamine ning elanikkonnakaitse ja valmisolek kriisideks. Selleks tuleb tagada, et kõik ühiskonnagrupid tunneksid end kaasatuna ning et riik ja ühiskond suudaksid võimalike kriiside järel kiiresti taastuda.
2. **Majandusjulgeolek ja elutähtsad teenused**: tagada tuleb elutähtsate teenuste ja majanduse

vastupidavuse suurendamine, strateegilise varu loomine ning arendamine, samuti elutähtsate teenuste – energia, transport ja side – toimepidevuse tagamine. Üks eesmärk on seejuures vähendada sõltuvust ebausaldusväärsetest tootjatest ning tagada piisav teenuste osutamine ühiskonna toimimiseks kriisiajal.

3. **Sisejulgeolek**: õiguskaitseasutuste töö tähtsustamine, et ennetada ja reageerida siseohtudele – oht põhiseaduslikule korrale, terrorism, organiseeritud kuritegevus ja küberohud.
4. **Sõjaline kaitse**: et heidutada vastast sõjalist konflikti alustamast, võtab Eesti tugevdatud kaitsehoiaku, mis tugineb iseseisvale kaitsevõimele ja kollektiivkaitsele. Eesmärgi saavutamiseks on valitsus otsustanud kaitsekuludeks eraldada 5% SKP-st.

Rahvusvaheline tegevus: Eesti seisukohtade toetuseks partnerite ja liitlaste seas.

Joonis 5. JPA viis tegevusvaldkonda

Riigi toimimiseks vajalikud teenused

Püsiva kriisiülesandena lisandusid riigi toimimiseks vajalikud teenused (mis ei ole elutähtsa teenuse osutamine või selle toimepidevuse korraldamine).

Tabel 8. KORKS-iga lisandunud püsivad kriisiülesanded

Teenus	Teenuse osutaja
Finants-ETO-de järelevalve ja finantskriisi lahendamine	Finantsinspektsioon
Jäämurdmine	Piirkondlik jäämurdeteenuse osutaja
Konteiner- ja veeremkauba lastimine ja lossimine elutähtsa teenuse osutamiseks	Sadamaoperaator
Kriitilise tähtsusega side, mereraadioside ja operatiivraadioside toimimine	Riigiside teenust tagav SA
Kriisiülesannete täitmine, töötutoetuste maksmine ning töötute, töövõime ja töövõimetoetuse, töötutoetuse ning kindlustatute ja hüvitiste maksmise üle arvestuse pidamine	Eesti Töötukassa
Lennuvälja käitlejale lennujulgestusmeetmete kohaldamise tagamine	Lennujulgestusteenuse osutaja
Lennuvälja käitlejale maapealse käitluse teenuste osutamine, v.a toitlustusteenus	Maapealne teenindaja
Liiniveo tagamine lepingu või haldusakti kohaselt	(Parvlaeva) liinivedu tegevvedaja
Mittesõjalise rahvusvahelise abi kaasamine ning riigi tegevusvaru moodustamine, haldamine ja kasutusele võtmine	Eesti Varude Keskus
Reisijatevedu vastavalt veoeeskirjale ja seaduses sätestatud korrale	Avalikku reisijatevedu osutav raudtee-ettevõtja
Riigi sõjalise kaitse ettevalmistamine, Eestielanike turvalisuse suurendamises ja tagamises osalemine, tegevliikmetele sõjalise väljaõppe andmineja korraldamine ning vajaduse korral riigikaitseobjektide ja riigikaitsel kasutatava vara ja Eestivälisesinduste valve tagamine	Kaitseliit
Riigi õigusabi osutamine füüsilisele isikule kriisiolukorra ajal	Advokatuur / riigiõigusabi teenuse osutaja

Teenus	Teenuse osutaja
Sõjalise kauba tootmine ja tehnilise abi osutamine	Kaitsetööstusettevõte
Tervisekassa seaduses sätestatud ülesannete täitmine	Tervisekassa
Tervishoiuteenuse osutamine tervishoiuteenuste korraldamise seaduses ning tsiviilkriisi ja riigi-kaitse seaduses ning neist lähtuvalt kehtestatud nõuete kohaselt	Tervishoiuteenuse osutaja (kes ei ole ETO)
Toidu jaekaubandus	Toidu jaekaubandusega tegelev ettevõtja, kelle valdkonna eest vastutav minister on määranud PKÜ asutuseks
Vangla toimepidevuse tagamine ja vangistuse täideviimine	Vangla
Võrgu toimimise tagamine maagaasiga varustavale võrguettevõtjale	Võrgu või selle osa arendamise või käigus pidamise teenust osutav isik

Viimati uuendatud 02.10.2026